

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих
актів України щодо посилення захисту дітей від кримінальних
правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, а також
кримінальних правопорушень, пов'язаних з дитячою порнографією та
сексуальною експлуатацією дитини»
(реєстр. № 15266-1 від 10.06.2026)***

***Анотація.** В інформаційній довідці розглянуто питання посилення захисту дітей від кримінальних правопорушень проти їхньої статевої свободи та статевої недоторканності, а також пов'язаних із дитячою порнографією та сексуальною експлуатацією дитини; приведення норм деяких законодавчих актів України у відповідність до положень Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства – у контексті проекту Закону України (реєстр. № 15266-1 від 10.06.2026) (далі – законопроект).*

***Ключові слова:** статева свобода, статева недоторканність, дитяча порнографія, сексуальна експлуатація дитини, малолітня особа, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність.*

Вступ

Дорожня карта з питань верховенства права є всеохоплюючим стратегічним документом, що визначає комплекс реформ у межах переговорного процесу щодо членства України в Європейському Союзі (далі – ЄС), зокрема й за переговорним розділом 24 «Юстиція, свобода і безпека», в якому, з-поміж іншого, передбачено необхідність приведення законодавства України у сфері захисту прав дитини у відповідність до права ЄС, зокрема щодо захисту дітей від кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності.

На виконання підпункту 1 пункту 29 стратегічної цілі 3 операційного плану заходів з реалізації у 2025–2028 роках Національної стратегії захисту прав дитини у сфері юстиції на період до 2028 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 липня 2025 року № 708-р, розроблено законопроект, метою якого є посилення захисту дітей від кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності.

Законопроектом пропонується: доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) новою статтею 188⁵⁸ та внести зміни до статей 221, 225 КУпАП; внести зміни до статей 152, 153 Кримінального кодексу України (далі – КК України) та доповнити його новою статтею 367¹; внести зміни до статті 374 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України); внести зміни до статті 24 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП); внести зміни до статті 212 Сімейного кодексу України (далі – СК України); внести зміни до Кримінально-виконавчого кодексу України,

законів України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійну освіту».

Метою законопроекту, як зазначено в пояснювальній записці до нього, є «посилення захисту дітей від кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості, а також кримінальних правопорушень, пов'язаних з дитячою порнографією та сексуальною експлуатацією дитини, приведення норм деяких законодавчих актів України у відповідність до положень Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (далі – Лансаротська конвенція), вдосконалення функціонування Єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи».

Законопроект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення захисту дітей від кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості» (реєстр. № 15266 від 22.05.2026). При цьому, якщо основний законопроект (№ 15266) сконцентровано на посиленні захисту прав дітей від злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості, то альтернативний законопроект (№ 15266-1), крім зазначеного, додатково врегульовує питання запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із дитячою порнографією та сексуальною експлуатацією дитини.

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне визначити його ризики.

Основна частина

Вбачаються вразливими запропоновані законопроектом положення про запровадження адміністративної та кримінальної відповідальності за непроведення перевірки заборони працювати у контакті з дітьми. Так, у редакції законопроекту новою статтею 188⁵⁸ КУпАП пропонується встановити відповідальність за сам факт непроведення перевірки; а новою статтею 367¹ КК України – за ті самі діяння, якщо особа, яку не перевірили, надалі вчинить злочин проти статевої свободи чи недоторканості дитини. Такий крок вбачається передчасним і занадто суворим, має ознаки карального інструменту для управлінців, які самотійно не вчиняли жодних протиправних або насильницьких дій. Це може призвести до зайвої криміналізації управлінських помилок представників керівної ланки закладів освіти, охорони здоров'я або інших установ, організацій, які здійснюють нагляд за дітьми або надають медичні, освітні, соціальні послуги дітям. Фактично конструкція запропонованої статті 367¹ КК України створює суттєвий ризик покладення кримінальної відповідальності незалежно від реальної вини посадової особи, що суперечить положенням статті 23 КК України. За невиконання обов'язків щодо проведення

перевірки заборони працювати у контакті з дітьми настає дисциплінарна відповідальність керівника закладу, установи або організації, а у випадку, якщо такі дії спричинили істотну шкоду правам дитини, – кримінальна відповідальність, передбачена статтею 367 КК України (службова недбалість).

Законодавцем ініційовано зайве ускладнення кадрових процедур, які матимуть ознаки бюрократичного тиску. Зокрема, пропозиція запровадити обов'язкову перевірку відсутності заборони працювати з дітьми кожні 3 роки для усього персоналу закладів, установ та організацій державного й приватного секторів, які працюють із дітьми (змінами до статті 10 Закону України «Про охорону дитинства» у редакції законопроекту), може призвести до суттєвих ускладнень у контексті мотивації роботи працівників у цій сфері, перенавантаження кадрового діловодства та невиправданого навантаження на держателя реєстру. Також не визначено механізми контролю практичної реалізації запропонованих ініціатив.

Перевірка осіб, які працевлаштовуються до дитячих освітніх закладів, установ та організацій усіх організаційно-правових форм власності, здійснюється на підставі Порядку підтвердження відповідності кандидатів на посади працівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності у сферах дошкільної та загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2026 року № 297. Установлено, що будь-який кандидат в обов'язковому порядку подає витяг із інформаційно-аналітичної системи МВС України щодо наявності судимостей та довідку про відсутність вчинених адміністративних правопорушень (домашнє насильство, булінг, невиконання обов'язків щодо виховання дітей), які видані не раніше, аніж за 30 днів. За таких умов проведення будь-яких додаткових перевірок відсутності заборони працювати в контакті з дітьми є недоцільним.

Законопроектом пропонується автоматично включати до реєстру засуджених за кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканності дитини осіб, засуджених за кримінальні правопорушення, пов'язані із дитячою порнографією та сексуальною експлуатацією дитини, у тому числі й тих, хто вчинив ненасильницькі кіберзлочини, наприклад, засуджених за зберігання чи розповсюдження файлів порнографічного змісту в мережі, за скачування чи пересилання файлів без прямого контакту з дитиною або фактів фізичного насильства, зокрема засуджених за статтями 301, 301-1 та 301-2 КК України.

Суттєвим ризиком є той факт, що поєднання в одному модулі обліку насильників, педофілів-рецидивістів та осіб, які вчинили ненасильницькі кіберзлочини, є дискримінаційним підходом, який розмиває фокус уваги правоохоронців і кадрових служб дитячих закладів. За таких умов потенційні роботодавці сприйматимуть сам факт наявності особи в реєстрі, що значно ускладнить проведення адекватної оцінки реального рівня наявної загрози. Внесення до цього модуля реєстру має довічний характер і залишається в силі навіть після повного відбуття покарання та погашення судимості. Тобто для осіб,

які вчинили ненасильницькі кіберзлочини у сфері дитячої порнографії та були засуджені за статтями 301, 301-1 та 301-2 КК України, це означає довічну заборону на працевлаштування, без чіткого правового механізму довести своє виправлення та бути виключеним із реєстру.

Оскільки пункт про включення до реєстру має обов'язково зазначатися у вироку суду, будь-яка помилка суду або зміна кваліфікації статті в апеляційній інстанції вимагатиме тривалого перегляду всього вироку. У випадку, якщо вища судова інстанція нівелює звинувачення щодо «порнографічного» епізоду, процедура вилучення особи з реєстру може затягнутися на роки через бюрократичну взаємодію між судовою системою та Міністерством юстиції України як держателем реєстру.

Пункт 2 розділу 3 законопроекту потребує конкретизації в частині доручення Кабінету Міністрів України щодо переліку нормативно-правових актів, які потребуватимуть змін (відповідно до вимог частини восьмої статті 90 Регламенту Верховної Ради України).

Висновки

Представлений законопроект, спрямований на удосконалення засад державної політики у сфері захисту статевої свободи та статевої недоторканності малолітніх осіб, попередження та запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із дитячою порнографією та сексуальною експлуатацією дитини, а також на виконання ратифікованих Україною міжнародно-правових актів та узятих зобов'язань, на нашу думку, характеризується надмірним правовим регулюванням і потребує належного обґрунтування.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*